

กัณฑ์ที่ 32

รัตนสูตร ธรรมรัตนะ

แสดง ณ วันที่ ๑๖ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๗

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ (๓ ครั้ง)

วนปคุมฺพเ ยถา ผุสฺสิตคฺเค

ตถูปมํ ฌมฺมวํ อเทสยิ

อิทฺมปิ พุทฺเธ รตนํ ปณฺธิตํ

กิมฺหณมาเส ปรมสฺมิมฺกิมฺเห

นิพฺพานคามิํ ปรมํ หิตาย

เอเตน สจฺเจน สุวตฺถิ โหตุติ ฯ

ใน บัดนี้อาตมภาพจักได้แสดงธรรมิกถาแก้ด้วย รัตนสูตร ยังค้างอยู่ยังหาเสร็จลงไปไม่ บัดนี้จะชี้แจงแสดงในคาถาว่า **วนปคุมฺพเ** ที่สมเด็จพระผู้มีพระภาคทรงตรัสเทศนาธรรมที่พระองค์ทรงสั่งสอนสัตว์ ที่พระองค์ได้ตรัสรู้แล้ว สัตว์ทั้งหลายยังหลับอยู่หาตื่นไม่ เมื่อพระองค์ได้ทรงตรัสรู้แล้ว นำเอาธรรมที่พระองค์ได้ทรงตรัสรู้นั้น มาแจกแก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย ดุจปลูกสัตว์ทั้งหลายทั้งโลกให้ตื่นขึ้นดูพระองค์บ้าง เรื่องนี้กระแสวาระพระบาลีนี้เป็นธรรมอันสุขุมลุ่มลึกคมกริภาพมาก ทั้งเรียนก็ยาก ทั้งแสดงก็ยาก ทั้งฟังก็ยาก มันยากด้วยกันทั้งนั้น เหตุนี้วันนี้นี้สมควรแล้วที่เราท่านทั้งหลายจะฟังได้สดับฟังในรัตนสูตรนี้ ตามวาระพระบาลีว่า

วนปคุมฺพเ ยถา ผุสฺสิตคฺเค

ปรมสฺมิมฺกิมฺเห

ตถูปมํ ฌมฺมวํ อเทสยิ

นิพฺพานคามิํ ปรมํ หิตาย

ตถาอุปฺปมํ

อิทฺมปิ พุทฺเธ รตนํ ปณฺธิตํ

เอเตน สจฺเจน

สุวตฺถิ โหตุ สพฺพทา

แปลเป็นสยามว่า ครั้งเมื่อพุ่มไม้ในป่ามียอดอันแน่นแล้ว

ในต้นฤดูร้อน ในต้นเดือนของฤดูร้อนแห่งฤดูร้อนนั้นใด

พระผู้มีพระภาคได้ทรงแสดง ซึ่งธรรมอันประเสริฐ

ให้ถึงซึ่งพระนิพพานอันประเสริฐ เพื่อเป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่

สัตว์ทั้งหลาย

มีอุปมาฉันนั้น

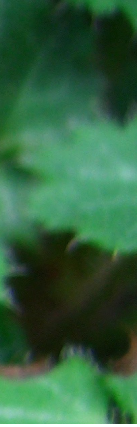
อันนี้เป็นรัตนอันประณีตในพระพุทฺธเจ้า

ตามความสัจอันนี้

ขอความสวัสดีจึงมีเกิด

นี่เนื้อความของพระบาลีคือความเป็นสยามได้ความเท่านี้
เป็นลำดับไป

ต่อแต่นี้จะอรรถาธิบาย ขยายความ

เมื่อพุ่มไม้ในป่าเมื่อมีใบตกรเสียหมดแล้ว ถ้าว่าเมื่อมนุษย์ไม่เพียงสาในต้นไม้ นั่น ไม่เข้าใจในต้นไม้แล้ว เข้าใจว่าต้นไม้ตายเสียแล้ว ไม่มีใบแล้ว แต่ไม่ตายหรือเขาตัดใบ เมื่อมียอดอันแน่นแล้วชื่อว่าแตกใบใหม่ ยอดมันอยู่ตรงไหนมันก็แย้มออกตรงนั้น แตกใบออกที่ตรงนั้น นี่เรียกว่ามียอดอันแน่นแล้ว พุ่มไม้ในป่าที่จะมียอดอันแน่นออกไปได้เช่นนี้ ต้องในต้นเดือนของฤดูร้อน ชาวโลกเขาจึงได้ว่า นี่ถึงคราวเวลาใบไม้ผลิแล้ว ที่มันจะออกดอกนั้นเองใบไม้ผลิ เราก็เห็นยอดต้นไม้ที่ผลิออกมาปรากฏชัด ๆ เราก็รู้ว่าจะมีใบต่อไปนั้นแหละฉันใด ยถา ฉันใด พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมอันประเสริฐ ให้ถึงซึ่งนิพพานอันประเสริฐ เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งหลาย ตถาอุปัฏฐม มีอุปมาฉันนั้น

เพราะธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดง ซึ่งเป็นธรรมอันประเสริฐนะ ธรรมอะไร? จึงจัดได้ชื่อว่าเป็นวรรกรรม เป็นธรรมอันประเสริฐ อันนี้ไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดที่จะคาดคั้นลงไปว่า ธรรมอันใดเป็นธรรมอันประเสริฐ ถ้าว่าอรรถกถาจารย์คลีความพระบาลีออกไว้ เราก็รู้ได้ทีเดียวว่าธรรมอันนั้นอันนี้ ธรรมอันประเสริฐของมนุษย์นั้นจะมีอยู่แท้ ๆ เกื้อกูลแก่มนุษย์ทั้งหลายจริง ๆ ธรรมอะไรละที่ให้มนุษย์เป็นอยู่เดี๋ยวนี้แหละ เขาเรียกว่ามนุษย์ธรรม ธรรมที่ทำให้มนุษย์เป็นอยู่ **รูปพรรณสัณฐานเป็นอย่างไร โตเล็กเท่าไหน? สีสรรพวรรณะเป็นอย่างไร? อยู่ที่ไหน?**

ธรรมนั้นสัณฐานกลมสี่ขาวใสเหมือนแก้ว โตเล็กตามส่วนของธรรมนั้น ๆ นี่แหละมีอยู่แท้ ๆ เป็นธรรมอันประเสริฐ ถ้าเราไม่ได้ธรรมดวงนั้นละก็เราต้องตายแน่ มาอยู่เป็นมนุษย์กับเขาได้ไม่ว่าหญิงชายพระเถระไม่รู้ ถ้าไม่ได้ธรรมดวงนั้นแล้วเป็นตายแน่ ถ้าได้ธรรมดวงนั้นก็เป็นผู้ถึงกระนั้นก็ต้องหล่อเลี้ยงเสมอเหมือนกัน หล่อเลี้ยงเสมอเหมือนอะไร เหมือนไฟ ธรรมดวงนั้นต้องหล่อเลี้ยงอยู่เสมอ ถ้าไม่หล่อเลี้ยงเสมอ ดับเหมือนไฟ ไฟต้องหล่อเลี้ยงเสมอ ไฟเมื่อติดขึ้นแล้วจะใช้ไฟฟืน ก็ต้องเอาฟืนไปปรนปรืออยู่เสมอ หมดฟืนเก่าก็เติมฟืนใหม่เข้าไป แต่ว่าเติมให้ถูกส่วนนะ ไม่ถูกส่วนก็ดับเหมือนกัน เติมถูกส่วนไฟไม่ดับ ถ้าต้องการไฟด้วยไต้ด้วยเทียน ต้องมีไต้มีเทียนมาเป็นไส้ไว้ ขาดเชื้อไม่ได้ ขาดเชื้อไฟก็ดับ ไฟต้องอาศัยเชื้อ ไม่มีเชื้อไฟอยู่ไม่ได้ ดับ ถ้าหากว่าเป็นไฟฟ้าก็ต้องบำรุงเตาไฟฟ้าไว้ ไฟนั้นจึงจะคงอยู่ได้ ถ้าว่าไฟฟ้าในเตาดับหมด ไฟที่จะจ่ายมาเอาค่าจ้างเขาก็ไม่มี อยู่ไม่ได้ หากว่าไฟที่ใช้ไฟฉายกันนี้ ใช้ถ่านไฟฉายเช่นนี้ ก็อยู่ชั่วคราวกำลังของไฟฉายนั้น หมดกำลังไฟก็ดับไปอยู่ไม่ได้เหมือนกัน ต้องคอยปรนปรือเสมอ ไฟของมนุษย์ ไฟที่เรียกว่ามนุษย์ธรรม ธรรมของมนุษย์นี้ก็ดุจเดียวกัน ต้องคอยปรนปรือเสมอ ใส่เชื้อเสมอเชื้ออะไรละ? ข้าวสุก ขนมสด ขนมแห้ง ปลา เนื้อ ต้องคอยจุนเจือมันเสมอ ถ้าไม่จุนเจือแล้วไฟที่เรียกว่ามนุษย์ธรรมที่ทำให้เป็นมนุษย์นี้ก็ดับเหมือนกัน ไม่จุนเจือไม่ได้ ไม่จุนเจือดับ แน่นอนทีเดียว ไม่ต้องสงสัย เพราะเหตุฉะนั้น ธรรมดวงนี้แหละเป็นธรรมลึกซึ้งอยู่ เขาเรียกว่ามนุษย์ธรรม ถ้าว่าเป็นกายเทวดาเข้า เขาเรียกว่าเทวธรรม ธรรมที่ทำให้เป็นเทวดา ถ้าว่าไปเป็นกายรูปพรหม-รูปพรหมละเอียดเข้า เขาเรียกว่าพรหมธรรม ธรรมที่ทำให้เป็นพรหม ถ้าว่าไปถึงอรุปรหม-อรุปรหมละเอียด เขาเรียกว่าอรุปรหมธรรม ธรรมที่ทำให้เป็นกายอรุปรหม เป็นชั้น ๆ ไปอย่างนี้

ต่อไปนี้แสดงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์เป็นลำดับไป นี่แหละธรรมดวงนี้แหละเป็นธรรมสำคัญนัก ธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั้นต้อง บริสุทธิ์ด้วยกาย บริสุทธิ์ด้วยวาจา บริสุทธิ์ด้วยใจ ไม่มีร่องเสียเลย ในชาติก่อนภพก่อนมา เมื่อบริสุทธิ์ด้วยกายวาจาใจไม่มีร่องเสียเลย แต่กายทำลายขันธ์จากมนุษย์ตนนั้น ก็

กลับมาเป็นมนุษย์ใหม่เป็นคัพภเสวยกสตัร เกิดในครรภ์มนุษย์ หญิงก็ดีชายก็ดี เกิดในครรภ์มนุษย์ ที่จะเกิดในกายมนุษย์ต้องเกิดในธรรมดวงนั้น จะไปเกิดที่อื่นไม่ได้ กายมนุษย์ละเอียดต้องเข้าไปอยู่ในกลางธรรมดวงนั้นไปหยุดนิ่งอยู่ในกลางธรรมดวงนั้น เอาใจหยุดนิ่งกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ดวงนั้นเข้าไป หยุดนิ่งอยู่ พอนิ่งแล้วอาศัยกลุ่ของพ่อแม่ โอบอ้อมอยู่ข้างนอกหล่อเลี้ยงธรรมดวงนั้น ก็เป็นกายมนุษย์ปรากฏขึ้นข้างนอก แต่ธรรมนั้นอยู่ข้างใน พอเป็นมนุษย์แล้วธรรมดวงนั้นอยู่ในกลางตัว สะดือทะลุหลังซึ่งด้ายกลุ่มเส้นหนึ่งตึง ขวาทะลุซ้ายซึ่งด้ายกลุ่มเส้นหนึ่งตึงแค่นั้น ตึงทั้งสองเส้น ตรงกลางจดกัน ตรงจดกันนั้นแหละเรียกว่า **กลางกั๊ก** กลางกั๊กนั้นแหละถูกกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ ไสบริสุทธ์เท่าฟองไข่แดงใต้น้ำดวงหนึ่งละนะ ธรรมดวงนี้ใสแบบกระจก ขาวก็แบบกระจกคันฉ่องส่องเงาหน้า ใสอย่างชนิดนั้น ขาวอย่างชนิดนั้นนั่นแหละ

ดวงนี้แหละเป็นธรรมสำคัญ แล้วก็พระไตรปิฎก วินัยปิฎก สุตตันตปิฎก ปรมัตถปิฎก อยู่ในกลางดวงธรรมนี้ทั้งนั้นไม่ใช่อยู่ที่อื่น อยู่ในกลางดวงธรรมนี้ทั้งนั้น ธรรม ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นธรรมาอยู่ในกลางดวงธรรมนี้ทั้งนั้น ไม่ใช่อยู่ที่อื่น จะต้องรู้จักธรรมดวงนี้ก่อน ธรรมดวงนี้เป็นประหนึ่งว่าพระไตรปิฎก หรือเป็นประหนึ่งว่าหีบของพระไตรปิฎก สำหรับบรรจุธรรมทั้งนั้น ไม่ได้บรรจุอื่น ฝ่ายดีฝ่ายชั่วอยู่ในนี้เสร็จ อยู่ในกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั้น ติดอยู่ในกลางนั้น ทำบาป บาปก็ไปติดอยู่กลางดวงนั้น ทำบุญดวงบุญก็ไปติดอยู่กลางนั้น ศีลก็อยู่กลางนั้น สมาธิก็อยู่กลางนั้น ศีลก็อยู่ในกลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั้น สมาธิก็อยู่กลางดวงศีลนั้น ปัญญาที่อยู่กลางดวงสมาธินั้น วิมุตติก็อยู่กลางดวงปัญญา วิมุตติญาณทัสสนะก็อยู่ในกลางดวงวิมุตติ อยู่ทีเดียวกันนั้น ถ้ารู้จักธรรมดวงนี้ แน่ขนาดนี้ละก็ นี่แหละที่เราเกิดมาเป็นมนุษย์ พบพุทธศาสนา **ถ้าจะเอาตัวรอดได้ต้องไปพบธรรมดวงนี้ ถ้าไม่พบธรรมดวงนี้จะเอาตัวรอดไม่ได้** นี่แหละธรรมดวงนี้แหละเป็นธรรมสำคัญนัก

ที่พระองค์ทรงแนะนำสั่งสอนพวกเราว่า ครั้นเมื่อพุ่มไม้ในป่ามียอดอันแย้มแล้วในต้นของฤดูร้อน ในเดือนของฤดูร้อน ยอดไม้ในป่าก็มียอดแย้มออกไป ต้นของฤดูร้อนนั้นเป็นคราวสมัยที่ยอดไม้ในป่าจะแย้มออก ละ ถ้าแย้มออกก็จะแตกกิ่งก้านสาขาออกไป เขาเรียกว่าแตกยอดใหม่ จะออกดอกออกลูกอะไรก็เวลานั้นละ แตกออกมาแล้วปรากฏออกมาแล้ว ที่ปรากฏจนกระทั่งตามมนุษย์เห็นอย่างชนิดนี้นะ มนุษย์ก็รู้เท่านั้น ธรรมที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดง พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมอันประเสริฐนะ ถ้าว่าไปเห็นธรรมเข้าแล้วก็เหมือนอย่างกับเห็นดอกไม้ที่แย้มออกแล้ว ไปเห็นเข้าแล้ว พอไปเห็นธรรมรูปนั้นแล้วละก็รู้ว่าอธรรมนี้เป็น อย่างนี้เป็นปรากฏทีเดียว ธรรมอันประเสริฐ

ถ้าว่าเข้าถึงธรรมดวงนั้นละก็จะเข้าถึงพระนิพพานได้แน่นอน ไม่ต้องสงสัย เข้าต้นทางนิพพานแล้ว ถึงต้นทางนิพพานแล้ว พอถึงธรรมดวงนั้น ธรรมดวงนั้นนะ **นิพพานคามิ ปรมิ** ให้ถึงนิพพานอันประเสริฐทีเดียว เดียวจะแสดงให้เห็นว่าไปถึงจริง ๆ เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งหลายจริง ๆ สัตว์ทั้งหลายได้เห็นธรรมดวงนั้น ละก็ต้องไปถึงนิพพานทีเดียว พอไปถึงธรรมดวงนั้นเข้าแล้ว ต้องเอาใจของเราไปหยุดนิ่งอยู่ในกลางดวงนั้น กลางดวงธรรมนั้นพอนิ่งอยู่ถูกส่วนเข้าเท่านั้นแหละ ก็ถึงนิพพานเท่านั้น เพราะเห็นเข้าแล้ว เห็นเข้าแล้วก็ต้องไปถึงนิพพานทีเดียว

ไปหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลาง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**กายมนุษย์**นั้น โสภริสุทธิ์**เท่า**ฟองไข่แดงของไก่ พอหยุดถูก
ส่วนเข้าเท่านั้นแหละ เห็นดวงธรรมอีกดวงหนึ่งเขาเรียกว่า **ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน** หรือ**ดวงปฐม**
มรรค หรือ**ดวงเอกายนมรรค** อยู่กลางดวง ธรรมนั้น เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์นั้นแน่ อยู่กลางดวง
ธรรมนั้นแหละ เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์นั้นเรียกว่า ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน เอาละที่นี้ดอกไม้จะ
ออกกะ ยอดจะออกกะ มันจะมีลูกมีผลกัน ยกใหญ่เขียวละคราวนี้ อย่าให้เคลื่อนนะ เคลื่อนไม่ได้

ให้มันหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลาง**ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน** พอหยุดนิ่ง พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุด
นั้น กลางของใจนั้น กลางของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง ซ้ายขวาน้ำหลัง
ล่างบนนอกในไม่ไป กลางของกลางหนักเข้าไปกลางของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง กลาง
ของกลาง พอถูกส่วนเข้าเท่านั้น เห็นดวงศีลแล้ว เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์ เท่า ๆ กันอยู่กลางนั้น อยู่
กลางใจที่หยุด นั่นเอง

ใจก็หยุดอยู่กลาง**ดวงศีล** พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุดนั้น กลางของกลาง กลางของกลาง กลาง
ของกลาง กลางของกลาง ซ้ายขวาน้ำหลังล่างบนนอกในไม่ไปพอถูกส่วนเข้าเท่านั้นเข้าถึงดวงสมาธิ เท่ากัน
ดวงเท่ากัน เท่าดวงจันทร์ดวงอาทิตย์

ใจหยุดอยู่กลาง**ดวงสมาธิ** หยุดพอถูกส่วนเข้าเท่านั้น เข้ากลางของใจที่หยุด กลางของกลาง กลางของกลาง
กลางของกลาง กลางของกลาง ซ้ายขวาน้ำหลังล่างบนนอกในไม่ไป กลางของกลางหนักเข้าไปกลาง
ของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงปัญญา
หยุดอยู่กลาง**ดวงปัญญานั่น** พอใจหยุดก็เข้ากลางกลางของใจที่หยุดนั้น กลางของกลาง กลางของกลาง
กลางของกลาง กลางของกลาง ซ้ายขวาน้ำหลังล่างบนนอกในไม่ไป กลางของกลางหนักเข้าไป พอถูกส่วน
เข้า เข้าถึงดวงวิมุตติ

พอใจหยุดอยู่กลาง**ดวงวิมุตติ** หยุดอยู่กลางดวงวิมุตติพอถูกส่วนเข้า เข้ากลางของใจที่หยุด กลางของกลาง
กลางของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง เข้าถึง ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ

ใจก็หยุดอยู่กลาง**ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ** พอหยุดอยู่กลางดวงวิมุตติญาณทัสสนะเข้ากลางของกลาง
พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุดนั้นแหละ กลางของกลาง กลางของกลางกลางของกลางกลางของกลาง
พอถูกส่วนเข้าก็เห็น **กายมนุษย์ละเอียด** ที่ผ่นออกไป ที่ไปเกิดมาเกิด เห็นปรากฏจำได้ทีเดียวนี้แน่ ไม้
กายมนุษย์ละเอียดแล้ว นี่เข้าไปขั้นที่ ๒ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์ละเอียดนะ **๒**เท่าฟองไข่แดงของไก่
กลมแบบเดียวกัน แต่ว่าโตขึ้นไปอีกเท่าหนึ่งโตหนักขึ้นไป

ใจกายมนุษย์ละเอียด

ก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็น**กายมนุษย์ละเอียด**นั้นแหละ พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัม
มานุปัสสนาสติปัฏฐาน

หยุดอยู่ศูนย์กลางดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงศีล เข้ากลางใจที่หยุดเรื้อย
นะ อยู่ในใจทั้งนั้นไม่ได้อยู่ที่อื่น อยู่ในใจทั้งนั้น กลางของใจที่หยุด กลางของกลาง กลางของกลาง กลาง
ของกลาง กลางของกลาง กลางของกลาง พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงศีล
หยุดอยู่กลาง ดวงศีล ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงสมาธิ

หยุดอยู่กลาง ดวงสมาธิ

พอใจหยุดก็เข้ากลางของใจที่หยุดอยู่ในใจเรื่อยนะ

พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงปัญญา

หยุดอยู่ศูนย์กลาง ดวงปัญญา

ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงวิมุตติ

หยุดอยู่กลาง ดวงวิมุตติ

ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ

หยุดอยู่ศูนย์กลาง ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ

ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง **กายทิพย์** กายที่ ๓ แล้ว

ใจกายทิพย์

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็น **กายทิพย์** ไสแบบเดียวกัน ไสหนักขึ้นไป **๓** เท่าฟองไข่แดงของไก่ โตขึ้นไปอีกแล้ว พอใจหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลาง **ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน** ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงศีล

หยุดอยู่ศูนย์กลาง **ดวงศีล**

ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงสมาธิ

หยุดอยู่ศูนย์กลาง **ดวงสมาธิ**

ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงปัญญา

หยุดอยู่ศูนย์กลาง **ดวงปัญญา**

ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงวิมุตติ

หยุดอยู่ศูนย์กลาง **ดวงวิมุตติ**

ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ

หยุดอยู่ศูนย์กลาง **ดวงวิมุตติญาณทัสสนะ**

ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง **กายทิพย์ละเอียด** เป็นกายที่ ๔

ใจกายทิพย์ละเอียด

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลาง **ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น **กายทิพย์ละเอียด** **๔** เท่าฟองไข่แดงของไก่ ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายทิพย์ละเอียดก็เข้าไปแบบเดียวกัน พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง **ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน** แบบเดียวกัน แล้วก็เข้าถึง **ดวงศีล**

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ

พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง **กายรูปพรหม**

ใจกายรูปพรหม

ก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลาง **ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น **กายรูปพรหม** **๕** เท่าฟองไข่แดงของไก่

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหม

พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ เข้าถึงวิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง **กายรูปพรหมละเอียด**

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด **๖**เท้าฟองไข่แดงของไก่ ใจกายรูปพรหมละเอียด ก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายรูปพรหมละเอียด

พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ เข้าถึง กายอรูปรพรหม

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปรพรหม **๗**เท้าฟองไข่แดงของไก่ ใจกายอรูปรพรหม

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปรพรหม

พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ เข้าถึง **กายอรูปรพรหมละเอียด**

ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปรพรหมละเอียด **๘**เท้าฟองไข่แดงของไก่ ใจกายอรูปรพรหมละเอียด

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายอรูปรพรหมละเอียด

ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึงดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ พอถึงดวงวิมุตติญาณทัสสนะถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง **กายธรรม** รูปเหมือนพระปฏิมากร เกตุดอกบัวตูม ใสเป็นกระจกคันฉ่องส่องเงาหน้าโตเล็กตามส่วน

ใจกายธรรม

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลาง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**ธรรมกาย** แค่นี้เข้านิพพานได้แล้ว ไปนิพพานได้แล้วนะถึงแค่นี้ นะ แต่ว่ายังไม่ถนัดนัก ใจหยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย เท้าไหนละดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกาย วัดผ่าเส้นศูนย์กลางเท้าน้ำตักธรรมกาย กลมรอบตัว นั้นแหละดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรม ใจกายธรรมก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายนั้น

พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง **กายธรรมละเอียด** กายธรรมละเอียดวัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๕ วา กลมรอบตัว หน้าตัก ๕ วา ดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายธรรมละเอียดนั้น วัดผ่าเส้นศูนย์กลาง ๕ วา กลมรอบตัว เหมือนกัน

ใจกายธรรมละเอียด

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลาง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**ธรรมกายละเอียด**

พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึง **กายพระโสดา** หน้าตัก ๕ วา สูง ๕ วา เกตุดอกบัวตูมไล่หนักขึ้นไป ดวงธรรมที่ทำให้เป็นธรรมกายพระโสดาหน้าตัก ๕ วา กลมรอบตัวเหมือนกัน

ใจกายพระโสดา

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลาง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**กายพระโสดา**

พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ แบบเดียวกัน พอถูกดวงวิมุตติญาณทัสสนะก็เข้าถึง **กายพระโสดาละเอียด** หน้าตัก ๑๐ วา สูง ๑๐ วา เกตุดอกบัวตูมไล่หนักขึ้นไป

ใจพระโสดาละเอียด

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลาง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**พระโสดาละเอียด**

ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึง **กายพระสกทาคา** หน้าตัก**๑๐** วา สูง**๑๐** วา เกตุดอกบัวตูมใสหนักขึ้นไป

ใจพระสกทาคา

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลาง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**พระสกทาคา**

พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึง **กายพระสกทาคาละเอียด** หน้าตัก**๑๕** วา สูง**๑๕** วา เกตุดอกบัวตูมใสหนักขึ้นไป

ใจของพระสกทาคาละเอียด

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลาง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**พระสกทาคาละเอียด**

พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ถูกส่วนก็เข้าถึง **กายพระอนาคา** หน้าตัก**๑๕** วา สูง**๑๕** วา เกตุดอกบัวตูม ใสหนักขึ้นไป

ใจของพระอนาคา

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลาง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**พระอนาคา**

พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

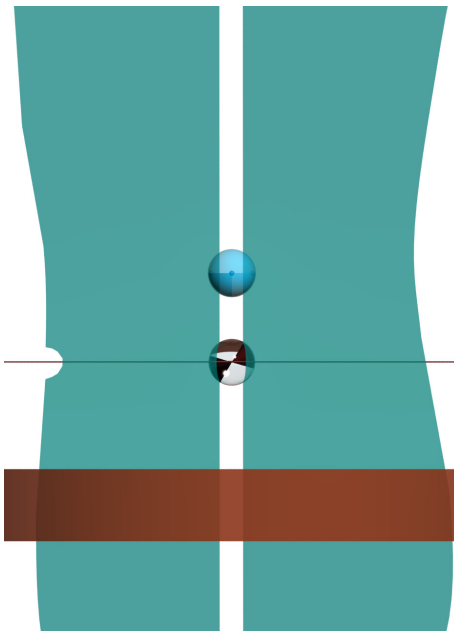
สมาธิ

ปัญญา

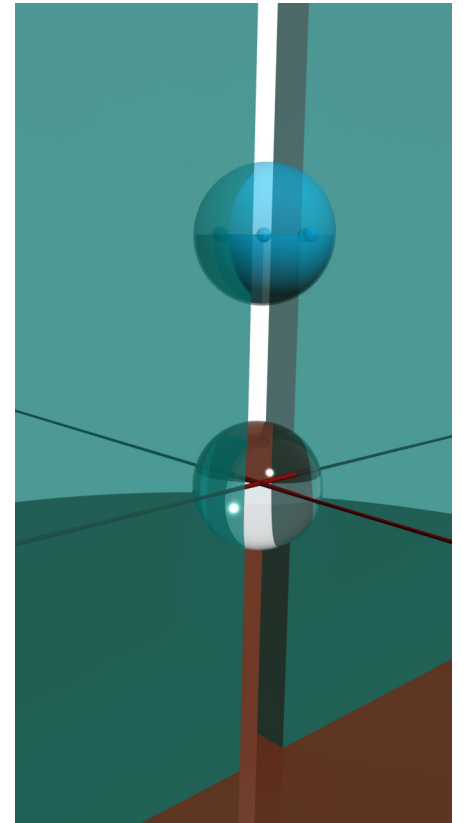
วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ เข้าถึง **กายพระอนาคาละเอียด** หน้าตัก**๒๐** วา สูง**๒๐** วา เกตุดอกบัวตูมใสหนักขึ้นไป

ใจของพระอนาคาละเอียด

....แต่ธรรมนั้นอยู่ข้างใน
พอเป็นมนุษย์แล้วธรรมดวง
นั้นอยู่ในกลางตัว สะดือ
ทะลุหลังซึ่งด้ายกลุ่มเส้น
หนึ่งถึง ขวาทะลุซ้ายซึ่งด้าย
กลุ่มเส้นหนึ่งถึงแค่กัน ถึง
ทั้งสองเส้น ตรงกลางจดกัน
ตรงจดกันนั้นแหละเรียกว่า
กลางก๊ก กลางกั๊กนั้นแหละ
ถูกกลางดวงธรรมที่ทำให้
เป็นกายมนุษย์ ไสบริสุทธิ
เท่าฟองไข่แดงไก่นี้ดวงหนึ่ง
ละนะ....

หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลาง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**พระอนาคละเอียด**

พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน

ดวงศีล

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ วิมุตติญาณทัสสนะ พอถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง **กายพระอรหันต์** หน้าตัก**๒๐** วา สูง**๒๐** วา เกตุดอก
บัวตูม ไสหนักขึ้นไป

ใจพระอรหันต์

ก็หยุดนิ่งอยู่ศูนย์กลาง**ดวงธรรม**ที่ทำให้เป็น**พระอรหันต์**

พอถูกส่วนเข้าก็เห็น **ดวงธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน**

ถูกส่วนเข้าก็เข้าถึง**ดวงศีล**

สมาธิ

ปัญญา

วิมุตติ

วิมุตติญาณทัสสนะ ก็เข้าถึง **กายพระอรหันต์ละเอียด** หน้าตัก**๓๐** วา สูง**๓๐** วา เกตุดอกบัวตูม ไส
หนักขึ้นไป

นี่ตั้งแต่กายธรรม-กายธรรมละเอียด กายโสดา-โสดาละเอียด กายธรรมสกทาคา-สกทาคาละเอียด กาย
ธรรมอรหันต์-อรหันต์ละเอียด ๑๐ กายนี้ไปนิพพานได้ทั้งนั้น แต่ว่าไม่มีนิพพานเป็นอารมณ์เหมือนพระอรหันต์

พระอรหันต์พระอนาคามี มีนิพพานเป็นอารมณ์ ไม่มีอารมณ์อื่นละ สัตว์โลกในโลกนี้มีกามคุณเป็นอารมณ์ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เป็นที่ชอบใจเป็นอารมณ์หมดทั้งสากลโลกผู้หญิงก็แบบนั้นแหละ ผู้ชายก็แบบนั้น มีอารมณ์เพราะมีกามภพ จะไม่ให้คิดเรื่องอื่น รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส เท่านั้นเป็นอารมณ์ของมันเชียว ไม่คิดเรื่องอื่น ๆ นั้นเป็นเรื่องสำคัญ ไม่ใช่เท่านั้น เมื่อกามภพมีอารมณ์เช่นนี้มนุษย์ชั้นหนึ่ง สวรรค์ ชั้นมีอารมณ์อย่างเดียวกัน เมื่อถึงกายรูปพรหมอีก ๑๖ ชั้น พวกรูปพรหม ๑๖ ชั้นนั้น มีปฐมฌานเป็นอารมณ์ ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน เป็นอารมณ์ ใจจดใจจ่ออยู่ที่ฌานนั้นแหละ ไม่ไปจ่อจุดที่อื่นละ

สวรรค์ ชั้น มนุษย์ชั้นหนึ่ง ไม่จดจ่อที่อื่น จดจ่ออยู่ที่กามทั้งนั้น รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ใจจดอยู่นั่นถอดไม่ออกติดแน่นเชียว

ส่วน**รูปพรหม**นั้นติดอยู่ที่ ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน ติดแบบเดียวกัน ติดยิ่งกว่า ติดในกามอีกแน่นหนาทีเดียว

ส่วน**กายอรุปรหม**๔ ชั้นเล่า ใจจ่ออยู่ที่อรุปรหม อากาสนัญญายตนะ วิญญานัญญายตนะ อากิณฺณัญญายตนะ เนวสัณฺณานาสัณฺณายตนะ ติดอยู่นั่นถอดไม่ออก นี่สุดภพทั้งหมด

ส่วนกายธรรมละเอียดจ่ออยู่ที่นิพพาน ธรรมกาย-ธรรมกายละเอียด ธรรมกายโสดา-โสดาละเอียด พวกนี้จิตนิพพานมากจ่ออื่นน้อย ถึงสกทาคา-สกทาคาละเอียด จิตนิพพานมากขึ้นไป ถึงอนาคา-อนาคาละเอียด จิตนิพพานมากขึ้นไป ถึงอรหันต์ อรหันต์ละเอียด จิตนิพพานไม่ถอยเลยทีเดียวนั่นนะ เป็นอย่างนี้แหละ นิพพานคามี ปรหม หิตาย ให้ถึงนิพพานอันประเสริฐ นิพพานคามี ให้ถึงนิพพานอันประเสริฐทีเดียว เป็นประโยชน์เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลายเมื่อไปถึงนิพพานแล้วก็พ้นจาก เกิด แก่ เจ็บ ตาย จาก กามภพ รูปภพ อรูปภพ ไม่ต้องเวียนว่ายตายเกิดในกามภพ รูปภพ อรูปภพ มีนิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้า

พระพุทธเจ้าเกิดมาในโลกมากน้อยเท่าใด ขนรี้อเอาเวไนยสัตว์ให้ไปนิพพาน ไม่ให้เวียนว่ายในกรรมวัฏฏ์ วิปากวัฏฏ์ กิเลสวัฏฏ์ ให้จิตหลุดจากกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา หลุดจาก ปฐมฌาน ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน จากอากาสนัญญายตนะ วิญญานัญญายตนะ อากิณฺณัญญายตนะ เนวสัณฺณานาสัณฺณายตนะ นี้เขาเรียกว่า ไตรวัฏฏ์ หลุดจากไตรวัฏฏ์มีนิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้า

นี่ในคาถาที่แสดงมาแล้วนี้ก็ประสงค์อย่างนี้ เมื่อรู้จักหลักอันนี้ก็รู้จักว่า พระพุทธศาสนานี้เป็นของลึกซึ้งจริง ๆ

ไม่ใช่เท่านั้นในคาถาที่ ๒ รับรองลงไปอีกว่า เป็นรัตนคาถาเหมือนกัน

วโร วรณฺณ วรโ ท วราหโร อหุตฺตโร ธมฺมวโร อเทสยิ พุทฺเธ รตนํ ปณฺธิตํ อันนี้เป็นรัตนอันประณีต ในพระพุทธศาสนาด้วยความสัจนี้ ขอความสวัสดีจึงมีเกิด

วโร แปลเป็นภาษาไทยของเราว่า พระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ

วรณฺณ ทรงทราบธรรมอันประเสริฐ

วรโ ท ทรงประทานธรรมอันประเสริฐ

วราหโร ทรงนำธรรมอันประเสริฐมา

อหุตฺตโร หาผู้ใดผู้หนึ่งเสมอถึงมิได้

ธมฺมวโร อเทสยิ ทรงแสดงซึ่งธรรมอันประเสริฐ

พุทธ ปณิธ นี่เป็นรัตนะอันประณีตในพระพุทธเจ้า นี่ชั้นที่หนึ่ง

พระพุทธเจ้าท่านทรงพระนาม พระวโร ก็ถูกพระพุทธเจ้า วโรก็พระพุทธเจ้าแท้ ๆ ท่านเป็นผู้ประเสริฐ วโรแปลว่าผู้ประเสริฐ วโรอันว่าพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ วราหโร ทรงนำธรรมอันประเสริฐมา อนุตฺตโร ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งมาเสมอถึง **ธมฺมวํรํ อเทสยิ** ได้ทรงแสดงธรรมอันประเสริฐ นี่แสดงธรรมแถวนี้ทั้งนั้น ไม่ใช่แสดงธรรมแถวอื่น ๆ เลย ไม่ได้ทรงแสดงธรรมที่อื่นเลย แสดงธรรมแถวนี้ ธรรมอยู่ตรงนี้ ศูนย์กลางดวงธรรมที่ทำให้เป็นกายมนุษย์นั้น มนุษย์ผู้ฟังธรรมต้องเอาใจไปจดตรงนั้น ถ้าไม่จดตรงนั้นไม่ถูกทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ ไม่ถูกเป้าหมายใจคำของพุทธศาสนา เมื่อเอาใจไปจดอยู่ตรงนั้นแล้วทำใจให้หยุดนั้นแหละ พระพุทธเจ้าทรงสรรเสริญทีเดียว **สตฺถิ สหฺติ ปรี สุขํ** สุขอื่นนอกจากความหยุดความนิ่งไม่มี หยุดตรงนั้นแหละเป็นสุขละ ถูกทางไปของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ทีเดียว แล้วก็ถูกความสรรเสริญของพระพุทธเจ้าพระอรหันต์ทีเดียว นี่แหละถูกเป้าหมายใจคำของพระพุทธศาสนาละ นี่เป็นความอันประเสริฐของพระพุทธเจ้านี้ นี่แหละเป็นรัตนะอันประณีต ในพระพุทธเจ้า **อิทฺมปิ พุทฺธํ รตนํ ปณิธํ** เป็นรัตนะอันประณีตในพระพุทธเจ้า **เอเตน สจฺเจน สฺวตฺถิ โหตุ** ด้วยความสัจนี้ขอความสวัสดิ์จึงมีเกิด

นี่เราได้ฟังของจริงดังนี้แล้วละก็จำไว้เป็นหลักนะอย่าให้คลาดเคลื่อน เป็นข้อวัตรปฏิบัติจะได้พาตน หลีกหลุดออกจากไตรวัฏสงสารทางตรงอยู่เท่านั้นนะ อย่าซมซานเซอะเซไปทางอื่นไม่ได้ เหลวไหลไปไม่ได้

ถ้าว่าจะเข้าไปในทางนี้แล้ว ต้องเป็นขั้น ๆ

ต้องให้พ้นจากกายมนุษย์ละเอียด กายทิพย์-กายทิพย์ละเอียดไปเสีย จะได้พ้นจากกาม เมื่อพ้นไปจากกามแล้วไปติดรูปอีกแล้ว

ให้พ้นจากกายรูปพรหม-รูปพรหมละเอียดไปเสียจะได้เลิกติดรูป ไปติดอรูปอีกแล้ว ไปติดอรูปพรหมอีกแล้ว

ให้พ้นกายอรูปพรหม-อรูปพรหมละเอียด จะได้ไม่ติดจะได้ถึงกายธรรม พอไปถึงกายธรรมก็ไปติดอีกเหมือนกัน สักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส ไปติดเข้าโน้นอีกแล้ว

ให้พ้นกายธรรม-กายธรรมละเอียดไปเสีย จะได้หลุดไปเข้าถึงกายธรรมโสดา-โสดาละเอียด ก็พ้นสักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาสไปเสีย ก็ยังติดกามราคะ พยาบาทอีก นั่นแกร่งอยู่นั่นอีกแล้ว

ให้พ้นกายโสดา-โสดาละเอียดไปเสีย ให้ถึงกายสกทาคา-สกทาคาละเอียด กามราคะพยาบาทหมด ยังติดกามราคะพยาบาทอย่างละเอียดอยู่

ให้พ้นกายสกทาคา-สกทาคาละเอียดไปเสีย เข้าถึงกายพระอนาคา-พระอนาคาละเอียด กามราคะพยาบาทอย่างละเอียดหมดหลุดไปหมด ยังไปติดรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา ยังไปไม่ได้

ให้พ้นกายพระอนาคา-อนาคาละเอียดไปเสีย ให้เข้าถึงกายพระอรหัต-พระอรหัตละเอียดนั้นแหละ พ้นจากรูปราคะ อรูปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา เรียกว่าเข้าถึงวิราคะ-วิราคะธรรมแล้ว พ้นจากไตรวัฏสงสารแล้ว มีนิพพานเป็นที่ไปในเบื้องหน้า นี่พระพุทธเจ้าประสงค์อย่างนี้ หมดทั้งสกลพุทธศาสนา เมื่อพระพุทธเจ้ามีพระชนม์อยู่ก็ประสงค์แค่นี้ แม้พระพุทธเจ้ารุ่นหลังจะมากอีกเท่าไรก็ประสงค์อย่างนี้แบบเดียวกัน เมื่อรู้จักเช่นนี้แล้วก็อุตสาหะพยายามทำให้เข้าถึงธรรมเหล่านี้ให้ได้ เมื่อเข้าถึงธรรมเหล่านี้แล้ว เราจะได้พ้นทุกข์ออกจากไตรวัฏสงสารมีนิพพานเป็นที่ไปเบื้องหน้า

....ถ้าเข้าถึงธรรมดวงนั้นละก็จะเข้าถึงพระนิพพานได้แน่นอน
ไม่ต้องสงสัย เข้าต้นทางนิพพานแล้ว ถึงต้นทางนิพพานแล้ว
พอถึงธรรมดวงนั้น ธรรมดวงนั้นนะ **นิพพานคามิ์** ประม....

....ธรรมที่พระผู้มีพระภาคทองแสดง พระผู้มีพระภาคทอง
แสดงธรรมอันประเสริฐนะ ถ้าเข้าไปเห็นธรรมเข้าแล้วก็เหมือน
อย่างกับเห็นดอกไม้ที่แย้มออกแล้ว....

...ถ้าจะเอาตัวรอดได้ต้องไปพบ**ธรรมดวงนี้**
ถ้าไม่พบธรรมดวงนี้จะเอาตัวรอดไม่ได้....

ภาพจาก : hubbesite.org

ที่ได้ชี้แจงแสดงมา ตามวาระพระบาลีคือความเป็นสยามภาษาตามมตยาธิบายพอสมควรแก่เวลา
วรฤณ สรณ นตฺถิ ที่ฟังอื่นไม่ใช่ที่ฟังอันประเสริฐของเราท่านทั้งหลาย **สรณ เม รตนตฺตยํ** พระรัตนตรัย
เป็นที่ฟังอันประเสริฐของเราท่านทั้งหลาย **เอเตน สจฺจ วชฺเชน** ด้วยอำนาจความสัจที่ได้อ้างกรรมปฏิบัติ
ตั้งแต่ต้นจนจบสถานนี้ **สทา โสตุถิ ภวนฺตุ เต** ขอความสุขสวัสดี จงบังเกิดมีแก่ท่านทั้งหลาย บรรดา
สโมสรมโนสถานที่นี่ทุกถ้วนหน้า อาตมภาพชี้แจงแสดงมาพอสมควรแก่เวลา สมมุติว่ายุคธรรมิกถาโดยอรรถ
นิยมความเพียงเท่านี้ **เอวํ** ก็มีด้วยประการฉะนี้